

ISSN: 2985-2366 (Online)

วารสารการบริหาร การจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน
Journal of Administration Management and Sustainable Development

Homepage: <https://so15.tci-thaijo.org/index.php/jamsd>
e-mail: jamsdonline@gmail.com

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย

Guidelines for learning leadership development of school administrators under Nongkhai Primary Education Service Area Office

เกริกพล ขันทะศรี^{1*}, พิมพ์พร จารุจิตร²

Kerkphol Khantasi^{1*}, Pimporn Charuchit²

^{1,2}หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี

^{1,2}Master of Education Program in Educational Administration, Udon Thani Rajabhat University

*Corresponding author's e-mail: 67120605123@udru.ac.th^{1*}

Received: March 21, 2026

Revised: April 29, 2026

Accepted: April 20, 2026

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1. ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา 2. หาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา และ 3. ประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหาร โดยการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ระยะ ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 302 คน ทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นของสภาพปัจจุบัน เท่ากับ 0.90 และสภาพที่พึงประสงค์ เท่ากับ 0.96 ระยะที่ 2 การหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาจากผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือเป็นแบบประเมินแนวทางด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และผลการวิเคราะห์ค่าความต้องการจำเป็นโดยรวมอยู่ระหว่าง 0.279–0.353 2. แนวทาง

การพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ การเรียนรู้เป็นทีม การใช้เทคโนโลยี สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และการบูรณาการ 3. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

คำสำคัญ: การพัฒนา, ภาวะผู้นำการเรียนรู้, ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were: 1. to investigate both the current and desired states of learning leadership among school administrators; 2. to establish guidelines for the development of learning leadership in school administrators; and 3. to evaluate these development guidelines. Utilizing a mixed-methods research design, the study was conducted in three distinct phases. In Phase 1, an examination was conducted on the current state, desirable state, and priority needs for developing learning leadership. The sample consisted of 302 school administrators and teachers, who were selected through stratified random sampling. A questionnaire was used as the research instrument, which demonstrated reliability coefficients of 0.90 for the current state and 0.96 for the desirable state. Phase 2 focused on establish the development guidelines by conducting semi-structured interviews with five experts, who were chosen through purposive sampling. Phase 3 involved the evaluation the proposed guidelines by five experts who were selected purposefully. This evaluation utilized a form that concentrated on assessing propriety, feasibility, and utility. The research findings revealed that: 1. The overall current state of learning leadership was assessed at a moderate level, whereas the desirable state was identified at the highest level. The analysis of the Priority Needs Index ranged between 0.279 and 0.353. 2. The development guidelines for school administrators' learning leadership include team learning, technology utilization, supportive learning environments, creativity, and integration. 3. The evaluation results showed that the development guidelines received the highest ratings across all dimensions.

Keywords: development, learning leadership, school administrator

ที่มาและความสำคัญของปัญหา

นับตั้งแต่ก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้การดำเนินชีวิตในทุกวันของมนุษย์ต้องเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ และเรียนรู้ที่จะปรับตัวเข้ากับสถานการณ์ที่ตนประสบอยู่และอีกหลายสิ่งที่ทำให้วิถีชีวิตของมนุษย์เปลี่ยนไปเพื่อก้าวให้ทันโลก ซึ่งการก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 นั้น แม้แต่องค์กรเองก็ต้องปรับตัวให้ทันการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาให้ก้าวทันความก้าวหน้าด้วย โดยหลายประเทศเริ่มมีการส่งเสริมการศึกษาด้านการเตรียมความพร้อม เพื่อพัฒนามนุษย์ให้เหมาะสมสำหรับโลกในยุคใหม่ไปจนถึงพัฒนาศักยภาพมนุษย์ให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงนี้ด้วย รวมถึงเรื่องการเรียนรู้และทักษะที่ใช้ในปัจจุบัน

การศึกษาของประเทศไทยภายใต้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 รวมทั้งนโยบายด้านการศึกษาของรัฐบาลในยุคต่าง ๆ จนถึงในปัจจุบัน ซึ่งได้ให้ความสำคัญ

ด้านการพัฒนาการศึกษาภายใต้การปฏิรูปการศึกษา ประสบความสำเร็จหลายด้าน นอกจากนั้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานซึ่งรับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานได้เร่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาระดับขั้นพื้นฐานในมิติต่าง ๆ อย่างเร่งด่วน เช่น การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนด้านความรู้ ความสามารถในการอ่าน ทักษะการคิดวิเคราะห์การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา การปรับปรุงพัฒนาหลักสูตร เทคนิควิธีการเรียนการสอนและสื่อการเรียน การสอน ตลอดจนมีการปรับปรุงแก้ไขการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพรวมทั้งการเร่งรัดการลงทุนด้านการศึกษาและการเรียนรู้อย่างบูรณาการในทุกระดับการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2553)

เนื่องจากการศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนให้ทันต่อโลกที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หัวใจของการปฏิรูปการศึกษาก็คือ การปฏิรูปทางการเรียนรู้ซึ่งต้องตระหนักถึงผู้เรียนและครูผู้สอนเป็นสำคัญกลไกที่สำคัญมากประการหนึ่งซึ่งช่วยให้การปฏิรูปการเรียนรู้ดังกล่าวที่ทำให้ประสบความสำเร็จก็สำคัญ คือ การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาจากแนวทางการดำเนินงานแบบเดิมไปสู่การเป็นโรงเรียนแห่งการเรียนรู้หรือองค์กร ชุมชนและวัฒนธรรมแห่งการเรียนรู้ (สมชาย เทพแสง, 2557) สมาชิกทุกคนได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และประสบการณ์ระหว่างกันมีการร่วมกันสร้างความรู้ใหม่ ตลอดจนนวัตกรรมที่เหมาะสมสอดคล้องกับการจัดการเรียนการสอนสมัยใหม่ อีกทั้งเป็นเวทีช่วยสร้างพลังขับเคลื่อนให้การปฏิรูปการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ

ภาวะผู้นำการเรียนรู้ เป็นภาวะผู้นำที่จำเป็นและเหมาะสมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอีกรูปแบบหนึ่งในยุคปัจจุบัน เนื่องจากสถานศึกษาและชุมชนเป็นแหล่งรวมของวัฒนธรรมและการสร้างคนเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ผู้นำการเรียนรู้ต้องมีความคิดสร้างสรรค์ (ธีระ รุญเจริญ, 2557) นอกจากนี้ ภาวะผู้นำการเรียนรู้ยังต้องประกอบด้วยองค์ประกอบหลักหลายองค์ประกอบ เช่น การเป็นผู้นำแบบสร้างสรรค์ มีความยืดหยุ่น ต้องนำแบบ CEO ต้องบูรณาการศาสตร์และวิธีการอย่างหลากหลาย เพื่อความสมบูรณ์ มีการนำเอาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีขั้นสูงมาช่วยในการปฏิบัติงาน มีการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง ซึ่งต้องมีการคิดอย่างมีวิจารณญาณและสะท้อนคิดเป็นหลัก มีการเรียนรู้ด้วยกันเป็นทีม มีการนำหลักของความพอเพียงมาประยุกต์ใช้ มีการบริหารจัดการการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับบริบทแวดล้อมโดยมีรูปแบบขึ้นมาใหม่ รวมทั้งต้องมีการสะท้อนผลและสะท้อนคิดตลอดเวลา ความเป็นพลวัตเพื่อตอบสนองต่อสิ่งแวดล้อมที่ปรับเปลี่ยนตลอดเวลา สิ่งเหล่านี้เป็นองค์ประกอบหลักที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะทำให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการขยายขีดความสามารถและสร้างคนที่มีความสามารถและยังส่งผลให้สถานศึกษาเป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงขึ้น มีประสิทธิภาพประสิทธิผลในการจัดการศึกษา (กนกกร สมปราชญ์, 2559)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มีนโยบายการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้การศึกษาเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศให้ผู้เรียนมีโอกาสได้รับการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างทั่วถึง และมีคุณภาพตามมาตรฐานมีทักษะที่จำเป็น ซึ่งเป็นหนึ่งในหน่วยงานของรัฐที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้กำหนดทิศทางในแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570 ดังจะเห็นจากเป้าประสงค์และกลยุทธ์ที่ผู้เรียนทุกช่วงวัยในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพตามมาตรฐาน สอดคล้องกับศักยภาพให้เป็นผู้มีสมรรถนะและทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และโดยเฉพาะผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี มีสมรรถนะ ความรู้ ความเชี่ยวชาญ จรรยาบรรณและมาตรฐานวิชาชีพ รวมทั้งจิตวิญญาณความเป็นครู ทั้งนี้ จากการประเมินสถานะจัดการของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ที่ยังพบปัญหาและอุปสรรคในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา เช่น ปัญหาการอ่านออกเขียนได้ของนักเรียน ปัญหาสภาพแวดล้อมและงบประมาณที่จำกัดต่อการจัดการศึกษา ดังตัวอย่างผลการวิจัยเรื่องการพัฒนาแบบการบริหารโดยใช้พื้นที่เป็นฐานด้วยกระบวนการ 5A&P เพื่อแก้ปัญหาการอ่านและเขียนภาษาไทยของผู้เรียน ระดับชั้นประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 (รุ่งนภา ธิศรี, 2568) แสดงให้เห็นถึงปัญหาภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่ยังมีน้อย ส่งผลให้เกิดปัญหาการจัดการศึกษา ควรได้รับการหาแนวทาง

พัฒนาให้เกิดประโยชน์ต่อพื้นที่อย่างเร่งด่วน ดังนั้น เห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องพัฒนาควบคู่ไปพร้อมกับทักษะและการมีภาวะผู้นำที่ดี เป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา

จากสภาพความเป็นมาดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำการเรียนรู้ เพื่อนำและสร้างพลังความร่วมมือกับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ซึ่งเป็นส่วนสำคัญที่จะผลักดันให้สถานศึกษาเกิดองค์การแห่งการเรียนรู้ แต่ถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำไม่เหมาะสม ย่อมส่งผลให้หน่วยงานขาดประสิทธิภาพ ผู้ได้บังคับบัญชาขาดความเชื่อถือ ความเลื่อมใส และศรัทธาต่อผู้บริหาร จากเหตุผลดังกล่าว เพื่อให้สามารถพิจารณาถึงภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เป็นข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานร่วมกัน และนำสามารถนำไปประกอบการพัฒนาโรงเรียน ตลอดจนการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้บริหารที่มีคุณภาพ ทำให้การบริหารโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย
3. เพื่อประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำการเรียนรู้

สมชาย เทพแสง (2557) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำการเรียนรู้ หมายถึง ภาวะผู้นำรูปแบบใหม่ เพื่อเน้นการพัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้นำ เพื่อนำหน่วยงานต่าง ๆ สูงส่งแห่งการเรียนรู้

กนกอร สมปราชญ์ (2559) ได้ให้ความหมาย ภาวะผู้นำการเรียนรู้ว่าเป็นการใช้อิทธิพลปฏิสัมพันธ์การจัดกระทำและมีการเชื่อมต่อหรือกระจายความสัมพันธ์ในหลายระดับอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการโดยมุ่งเน้นทั้งระบบการเรียนรู้ ตั้งแต่การออกแบบที่เหมาะสม การปฏิบัติให้มีความคงทนยั่งยืนของนวัตกรรมหรือรูปแบบ รวมทั้งจัดสรร จัดเตรียมสิ่งแวดล้อมที่มีพลังต่อการเรียนรู้และขยายศักยภาพการเรียนรู้โดยผ่านกิจกรรมและปฏิสัมพันธ์ชุมชน และเครือข่ายในระบบโรงเรียน

Kouzes & Posner (2016) ในหนังสือหลาย ๆ เล่มของ Kouzes และ Posner ที่เขียนเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ ไม่ได้เสนอนิยามศัพท์ของภาวะผู้นำชัดเจน แต่ได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ไว้ว่า เป็นผู้นำที่เน้นให้ความสำคัญอย่างยิ่งกับการเรียนรู้เป็นอันดับแรกและสร้างโอกาสอย่างเป็นระบบ สำหรับการเรียนรู้โดยมีการเสริมสร้างอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ

Curtis (2012) ได้ให้ความหมายของภาวะผู้นำการเรียนรู้ว่า เป็นการสร้างสมรรถนะด้วยการสร้างการเรียนรู้ในการทำงานด้วยการร่วมมือกัน การสอนงาน (coaching) จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะให้การพัฒนาวิชาชีพ (professional development) ที่อยู่บนฐานของการวิจัยและการปฏิบัติในแนวทางการกระจายอำนาจภาวะผู้นำ (distributed Leadership) และการสร้างสมรรถนะครูเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน ดังนั้น การสอนงานและการกระจายอำนาจภาวะผู้นำในกิจกรรมการพัฒนาวิชาชีพครูดังกล่าวจึงเป็นภารกิจหลักของนักการศึกษาที่มีภาวะผู้นำการเรียนรู้ (learning leadership) ซึ่งอาจเป็นครูวิชาการที่เป็นผู้นำ

อย่างไม่เป็นทางการ (informal leader) หรือผู้บริหารสถานศึกษาเองที่เป็นผู้นำอย่างเป็นทางการ (formal leader)

กล่าวโดยสรุป ภาวะผู้นำการเรียนรู้ (learning leadership) หมายถึง คุณลักษณะและพฤติกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ เพื่อพัฒนาภาวะผู้นำจากการปฏิบัติงานจากคน กระบวนการ เฉพาะภายในตัวตนด้วยความสามารถในการคิดภายนอก ด้วยการมีปฏิสัมพันธ์ มีการสลับบทบาท เป็นชุมชนแห่งการปฏิบัติ เป็นตัวแบบสร้างแรงบันดาลใจ ทำทลายกระบวนการเดิมใช้อำนาจที่มาจากคุณธรรมความร่วมมือของหลายฝ่าย มีความยืดหยุ่นในการปรับตัวตามสถานการณ์ ความกล้าหาญในการพูดความจริง ความมั่นคง เพื่อเผชิญความขัดแย้ง ผลักดันให้เกิดการเรียนรู้ในองค์กร ส่งเสริมวัฒนธรรมของการเรียนรู้ ส่งเสริมการกระจายอำนาจเพื่อให้มีการฝึกสอนซึ่งกันและกัน โดยเป้าหมายสูงสุด คือ การพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์กร

องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้

ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหนังสืองานวิจัยของไทยและต่างประเทศในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ ภาวะผู้นำการเรียนรู้ จากตำราและเอกสารดังต่อไปนี้

กนกอร สมปราษฎ์ (2560) ได้ศึกษาองค์ประกอบและคุณลักษณะที่สำคัญของภาวะผู้นำการเรียนรู้ โดยศึกษาจากผู้บริหารโรงเรียนที่มีลักษณะโดดเด่นและเป็นผู้ดำเนินการเรียนของโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา จำนวน 6 โรงเรียนในประเทศไทย ศึกษาโดยใช้วิธีวิจัยสร้างทฤษฎีฐานราก (grounded theory) รวมทั้งการวิเคราะห์องค์ประกอบ และสรุปว่าองค์ประกอบที่สำคัญของภาวะผู้นำการเรียนรู้มี 10 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ความกล้าคิดสร้างสรรค์ (creativity and courage) 2) สภาพแวดล้อมที่ทรงพลังต่อการเรียนรู้และการสร้างนวัตกรรม (powerful environment for learning and innovation) 3) ความยืดหยุ่น/การมีความยืดหยุ่น (flexibility) 4) การบูรณาการของศาสตร์และวิธีการต่าง ๆ (integration) 5) การนำเอาวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการปฏิบัติงาน (advance) 6) การเรียนรู้เป็นทีม (team learning) 7) การเรียนรู้ด้วยตนเอง (self-directed learning) 8) การเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับบริบทและมีความเฉพาะตัว (transformation process and tailor making) 9) ความพอเพียง ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (economic sufficiency) และ 10) การวิจัยโดยมีการทำวิจัยเพื่อพัฒนางานในลักษณะการวิจัย (research to research และ research to development)

สมชาย เทพแสง (2557) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำแห่งการเรียนรู้ที่เน้นการพัฒนาคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้นำเพื่อนำหน่วยงานต่าง ๆ สู่องค์กรแห่งการเรียนรู้ คือ 1) การสร้างวิสัยทัศน์ร่วม 2) บุคคลแห่งการเรียนรู้ 3) การทำงานเป็นทีม 4) การสอนงาน 5) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ และ 6) การใช้แรงจูงใจ

खाไพโร ศรีโยธา (2565) ได้อธิบายเกี่ยวกับองค์ประกอบและตัวบ่งชี้เกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเรียนรู้เป็นทีม 2) การใช้เทคโนโลยี 3) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 4) ความคิดสร้างสรรค์ 5) การบูรณาการ และ 6) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ภัทรสุดา ธีรชาญวิทย์ (2565) ได้เสนอองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้าน 1) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม 2) ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 3) ด้านเทคโนโลยีการศึกษา 4) ด้านนวัตกรรม การเรียนรู้ และ 5) ด้านความคิดสร้างสรรค์

พนิตนาฏ แก้วมูล (2566) ได้ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ได้องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความคิดสร้างสรรค์ 2) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง 3) การเรียนรู้เป็นทีม 4) การบูรณาการความหลากหลาย 5) การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมการเรียนรู้ 6) การเปลี่ยนแปลงที่เหมาะสมกับบริบท

รมิดา เศรษฐบดี (2566) ศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การเรียนรู้เป็นทีม 2) การนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการปฏิบัติงาน 3) ความคิดสร้างสรรค์ 4) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 5) การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง และ 6) การบูรณาการ

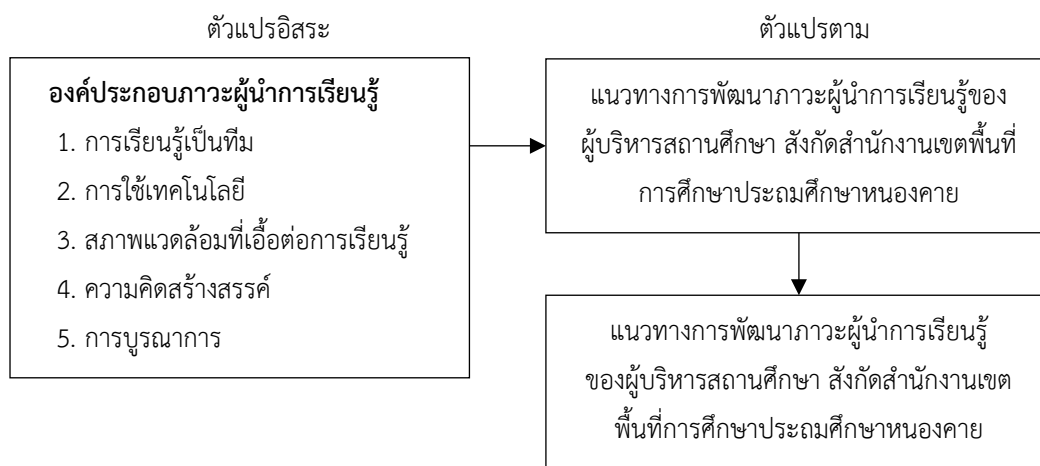
สิริมาศ จันทรเพ็ญสุริยา (2566) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ด้านการคิดสร้างสรรค์ 3) ด้านการเรียนรู้เป็นทีม 4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ และ 5) ด้านการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน

Antonacopoulou & Bento (2003) อธิบายเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเรียนรู้ (learning leadership) ประกอบด้วย 1) ความตระหนัก (awareness) 2) การเรียนรู้ร่วมกัน (shared learning and leadership responsibility) 3) การบูรณาการ (integration) 4) ความยืดหยุ่น (flexible) และ 5) กระบวนการคิดขั้นสูง (high order thinking)

จากการรวบรวมองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา จากนักวิชาการ แสดงออกมาในรูปแบบของจำนวนผู้ให้ข้อมูล จะเห็นได้ว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ที่เป็นกรอบแนวคิดเชิงทฤษฎีที่ได้จากการสังเคราะห์มีจำนวน 24 องค์ประกอบ และการใช้ถ้อยคำบางองค์ประกอบมีความหมายคล้ายกัน ผู้วิจัยจึงปรับเปลี่ยนเพื่อให้ครอบคลุมทุกประเด็น ดังนั้น ผู้วิจัยได้จัดหมวดหมู่โดยยึดเอาความถี่สูง ตั้งแต่ 9 ขึ้นไป ดังนี้ 1) การเรียนรู้เป็นทีม 2) การใช้เทคโนโลยี 3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) ความคิดสร้างสรรค์ 5) การบูรณาการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ศึกษาองค์ประกอบของภาวะผู้นำการเรียนรู้ เพื่อกำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย สรุปได้ว่า องค์ประกอบภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามแนวคิดของนักวิชาการและผู้วิจัย ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1) การเรียนรู้เป็นทีม 2) การใช้เทคโนโลยี 3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) ความคิดสร้างสรรค์ และ 5) การบูรณาการ มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย โดยเป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (mixed methods research) วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 3 ระยะ มีรายละเอียดวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็นของการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้

ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2568 จำนวนทั้งสิ้น 1,375 คน จาก 152 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ปีการศึกษา 2568 ซึ่งได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยใช้ตารางคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie & Morgan (1970) โดยแบ่งออกได้กลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 33 คน ครูผู้สอน 269 คน รวมทั้งสิ้น 302 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ประกอบด้วย 1) การเรียนรู้เป็นทีม 2) การใช้เทคโนโลยี 3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ 4) ความคิดสร้างสรรค์ 5) การบูรณาการ โดยข้อคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale)

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยขอหนังสือจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานีถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 เพื่อขอความอนุเคราะห์และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากสถานศึกษาในสังกัด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไป ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา มาแจกแจงความถี่ (frequency) และหาร้อยละ (percentage)

4.2 ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย (mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) และนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลผล

4.3 นำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 มาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น (needs analysis) เพื่อวิเคราะห์สาเหตุที่นำไปสู่การเกิดความต้องการจำเป็น โดยการคำนวณจากสูตรต่อไปนี้

$$PNI \text{ Modified} = (I-D)/D \quad (I=\text{สภาพที่พึงประสงค์ } D=\text{สภาพปัจจุบัน})$$

ระยะที่ 2 การศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

1. กลุ่มผู้ให้ข้อมูล

กลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 2 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 3 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล เป็นคำถามในการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ในระยะที่ 1 โดยนำข้อมูลความต้องการจำเป็นที่สำคัญจากคำดัชนี PNI_{modified} มากไปหาน้อยเรียง 2 อันดับแรกมาสร้างเป็นข้อคำถามเพื่อใช้ในการสัมภาษณ์ ทั้งนี้ได้ข้อคำถามทั้งหมด 10 ข้อ จากองค์ประกอบ 5 ด้าน จากนั้นนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถามและเสนอแนะเพื่อปรับปรุง โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (α = Coefficient) ปรากฏผลมีค่าตั้งแต่ 0.80 ขึ้นไป

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) กับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (content analysis) จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi-structured interview) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้ นำไปจำแนกจัดข้อมูลให้เป็นหมวดหมู่ตามประเด็นและตีความตามกรอบแนวคิด เอกสารที่เกี่ยวข้อง วิธีการศึกษา ขอบเขตการวิจัย วัตถุประสงค์และข้อค้นพบที่สำคัญเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 แล้วนำเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อประเมินแนวทางต่อไป และส่งแนวทางที่ได้วิเคราะห์ สังเคราะห์ กลับคืนให้ผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ ทั้ง 5 คน เพื่อยืนยันผลของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

ระยะที่ 3 การประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

1. กลุ่มผู้ประเมิน

ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 5 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง (purposive selection) ซึ่งกำหนดคุณสมบัติเป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกทางการบริหารการศึกษาหรือสาขาอื่นที่เกี่ยวข้อง หรือมีความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาอย่างน้อย 5 ปี

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอความอนุเคราะห์จากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี เพื่อทำหนังสือถึงผู้ทรงคุณวุฒิทุกคน ในการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

3.2 ผู้วิจัยนำแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พร้อมส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปถึงผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลเป็นการวิเคราะห์ผลการประเมิน ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 จากผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ หาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ใช้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ ความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิที่มีต่อความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำ การเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย สรุปผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ ในภาพรวม ค่าเฉลี่ยของสภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ยของสภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน ผลการจัดลำดับ ความสำคัญของความต้องการจำเป็นในการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองคายในภาพรวม พบว่า สภาพที่พึงประสงค์มีความต้องการอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่า $PNI_{modified}$ อยู่ระหว่าง 0.279 – 0.353 ดังปรากฏในตาราง 1

ตารางที่ 1 สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย

ระดับการปฏิบัติ/พฤติกรรม	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI	ลำดับ ที่
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล		
1. การเรียนรู้เป็นทีม	3.49	0.84	มาก	4.92	0.94	มากที่สุด	0.290	4
2. การใช้เทคโนโลยี	3.143	0.96	มาก	4.86	0.95	มากที่สุด	0.279	5
3. สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้	3.53	0.86	ปานกลาง	4.91	0.97	มากที่สุด	0.353	1
4. ความคิดสร้างสรรค์	3.29	0.93	ปานกลาง	4.91	0.96	มากที่สุด	0.329	2
5. การบูรณาการ	3.38	0.93	ปานกลาง	4.92	0.98	มากที่สุด	0.312	3
ภาพรวม	3.36	0.90	ปานกลาง	4.90	0.96	มากที่สุด	0.313	-

2. ผลการหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย จากการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (semi- structured interview) ในมุมมองของผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน ซึ่งแต่ละองค์ประกอบมีแนวทาง คือ 1) การเรียนรู้เป็นทีม มีแนวทางพัฒนา จำนวน 10 แนวทาง 2) การใช้ เทคโนโลยี มีแนวทางพัฒนา จำนวน 9 แนวทาง 3) สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีแนวทางพัฒนา จำนวน 8 แนวทาง 4) ความคิดสร้างสรรค์ มีแนวทางพัฒนา จำนวน 10 แนวทาง 5) การบูรณาการ มีแนวทางพัฒนา จำนวน 10 แนวทาง เช่น 1) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างเป็น ระบบ 2) ผู้บริหารสถานศึกษาจัดและพัฒนาสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ ความปลอดภัย สุขภาพอนามัย การใช้เทคโนโลยี และสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความเพียงพอและเหมาะสม 3) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคมภายใน

สถานศึกษา โดยสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร 4) ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาและสนับสนุนสภาพแวดล้อมของสถานศึกษา เป็นต้น

3. การประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย โดยใช้แบบประเมินแนวทางเพื่อการวิจัย ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 สรุปผลการประเมินด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และด้านความเป็นประโยชน์ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย

รายการ	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านความเหมาะสม	5.00	0	มากที่สุด
2. ด้านความเป็นไปได้	5.00	0	มากที่สุด
3. ด้านความเป็นประโยชน์	5.00	0	มากที่สุด
ภาพรวม	5.00	0	มากที่สุด

การอภิปรายผล

จากผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย ผู้วิจัยได้นำมาอภิปรายผลตามกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

1. สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย ภาพรวมพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความต้องการจำเป็นทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูมีความคิดเห็นว่าสังคมมีความคาดหวังสูงในบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการจะเป็นผู้นำการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารจึงควรตระหนักถึงบทบาทและภารกิจที่สำคัญของตนให้มากยิ่งขึ้น การมีผู้นำที่มีความพร้อมในการรับมือกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่สังคมให้ความคาดหวังมากขึ้นไปอีก สอดคล้องกับ Curtis (2012) ได้กล่าวไว้ว่า ภาวะผู้นำการเรียนรู้เป็นการสร้างสมรรถนะด้วยการสร้างการเรียนรู้ในการทำงานด้วยการร่วมมือกัน การสอนงาน (coaching) จึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะให้การพัฒนาวิชาชีพ (professional development) ที่อยู่บนฐานของการวิจัยและการปฏิบัติในแนวทางการกระจายอำนาจภาวะผู้นำ (distributed leadership) และการสร้างสมรรถนะครูเพื่อการเปลี่ยนแปลงที่ยั่งยืน ทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตกมล โคตรทองกลาง (2564) พบว่า สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลางและสภาพที่พึงประสงค์ของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความคิดสร้างสรรค์ สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การเรียนรู้เป็นทีม การเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหาร การบูรณาการความหลากหลาย

2. ผลการหาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาหนองคาย โดยการสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างของผู้มีความเชี่ยวชาญ ดังนี้

2.1 การเรียนรู้เป็นทีม แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ในด้านการเรียนรู้เป็นทีม จากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้เสนอแนวทางการพัฒนาว่า ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายของการทำงาน โดยรู้จักดึงศักยภาพของบุคลากรที่มีแตกต่างกันออกมาเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีการแสดงความคิดเห็นทั้งข้อเสนอแนะปัญหาและแนวทางแก้ไข เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายในการทำงานร่วมกัน ภายใต้บริบทและข้อจำกัดของสถานศึกษาแต่ละแห่ง ควรรู้จักรับฟังและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น นอกจากนี้ ผู้บริหารควรรู้จักใช้รูปแบบการติดต่อสื่อสารที่หลากหลายช่องทางเพื่อให้เกิดแนวคิดใหม่ ๆ ในทีมงาน โดยใช้เทคโนโลยีในการเข้ามาอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสาร ควรมีการติดต่อสื่อสารทั้งจากบนลงล่าง จากล่างขึ้นบน รวมถึงการติดต่อสื่อสารในระดับเดียวกัน เพื่อรับทราบความคิดเห็นจากทุกฝ่าย ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ แนวคิดด้วยวิธีการที่หลากหลาย รู้จักพัฒนาตนเอง เพื่อนำความรู้ไปเผยแพร่และพัฒนาผู้อื่นต่อไป ซึ่งสอดคล้องสอดคล้องกับงานวิจัยของพนิตนาฏ แก้วมูล (2566) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 คือ การระดมสมอง (brainstorming) เปิดโอกาสและกระตุ้น ให้สมาชิกทุกคนได้แสดงความคิดเห็นอย่างเสรี เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อจะได้นำไปสู่การกำหนดหรือหาข้อสรุปในการปรับปรุงองค์กรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ส่งเสริมและสนับสนุนให้สมาชิกในทีมได้เรียนรู้ร่วมมือช่วยเหลือกัน มุ่งเน้นความสามารถของคนในทีม มีการกระตุ้นการทำงานของทีมงานให้เรียนรู้ร่วมกันกระตุ้นการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นร่วมกัน

2.2 การใช้เทคโนโลยี แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ในด้านการใช้เทคโนโลยี ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้เสนอแนวทางการพัฒนาว่า ผู้บริหารต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนรู้และการบริหารที่ชัดเจน โดยผู้บริหารต้องมีการกำหนดกลยุทธ์ในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้เรียนและในการบริหารจัดการ เพื่อให้การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการพัฒนาตนเองให้เป็นผู้นำด้านเทคโนโลยี เพื่อเป็นการกระตุ้นให้บุคลากรมีความกระตือรือร้นในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน ควรสนับสนุนให้มีการใช้เทคโนโลยีทั้งในการจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการและการวัดประเมินผล ควรมีการส่งเสริมให้มีการให้ความรู้เรื่องการมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี เพื่อการใช้เทคโนโลยีไปในทางที่ถูกต้องและเหมาะสม นอกจากนี้ ผู้บริหารต้องมีการจัดสรรงบประมาณที่เพียงพอในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสร้างนวัตกรรมการเรียนรู้ โดยมีการสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้มีการใช้เทคโนโลยีในการสร้างนวัตกรรม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ สนับสนุนงบประมาณให้มีการพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ สนับสนุนงบประมาณในการนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการภายในโรงเรียน และพัฒนาตนเองให้มีทักษะทางด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกพร สมปราษฎ์ (2560) กล่าวถึงการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงานของผู้บริหารโรงเรียนว่า ต้องนำเทคโนโลยีขั้นสูงมาใช้ในการบริหารจัดการและการเรียนรู้ ซึ่งต้องมีคุณลักษณะที่สำคัญดังนี้ คือ 1) การมีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยี หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์สภาพการณ์ภายในและภายนอกองค์กร เป็นการกำหนดภาพในอนาคตของหน่วยงานเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีมาใช้ในการปฏิบัติงาน 2) การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารในการผลักดันให้ครูและบุคลากรในโรงเรียนใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนให้เป็นไปตามมาตรฐานของหลักสูตร การอำนวยความสะดวกและการสนับสนุนด้วยเทคโนโลยีที่หลากหลาย เพื่อจะนำไปสู่นวัตกรรมในการเรียนรู้ 3) การสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการ หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารที่แสดงถึงการนำเทคโนโลยีเป็นกิจวัตรประจำวัน มีการฝึกปฏิบัติอย่างต่อเนื่อง การส่งเสริมให้มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อพัฒนางาน 4) การนำเอาเทคโนโลยีมาใช้ในการวัด

และประเมินผล หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้บริหารที่แสดงถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูล การใช้เทคโนโลยีเพื่อประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียน และสามารถประเมินผลเทคโนโลยีในการบริหารจัดการได้ และยังสอดคล้องกับสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรสุดา อีระชาญวิทย์ (2565) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ด้านเทคโนโลยีการศึกษา แนวทาง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีการริเริ่ม พัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนการนำสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษามาใช้ในการจัดการเรียนรู้ตรงตามหลักสูตรกำหนด โดยผู้บริหารจะต้องศึกษาด้วยการหาประสบการณ์ (learning experience)

2.3 สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ในด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้เสนอแนวทางการพัฒนาว่า ผู้บริหารวางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้ในโรงเรียนให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน โดยผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และการบริหารจัดการสภาพแวดล้อม มีการจัดสภาพแวดล้อมด้านอาคารสถานที่ ความปลอดภัย สุขภาพอนามัย การใช้เทคโนโลยี การมีสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เพียงพอ ควรส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางสังคมของบุคลากรในสถานศึกษา โดยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ส่งเสริมให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสภาพแวดล้อม นอกจากนั้น ผู้บริหารควรจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของบุคลากรในหน่วยงาน โดยสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาสื่อ และการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนงบประมาณให้มีการพัฒนาบุคลากรในการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เข้ามาช่วยในการจัดการเรียนการสอน สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการภายในโรงเรียน เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับบุคลากรในการปฏิบัติงาน และควรพัฒนาตนเองให้มีความรู้และทักษะทางด้านเทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และเป็นแบบอย่างที่ดีในการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ สอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจลักษณ์ ไกรศรีวรธนะ (2551) ได้กล่าวว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ คือ การดำเนินการปรับปรุงและพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งจำแนกเป็น 2 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) สภาพแวดล้อมด้านกายภาพ เป็นสภาพแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นหรือมีอยู่แล้วตามธรรมชาติ ได้แก่ สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกห้องเรียน 2) สภาพแวดล้อมด้านจิตภาพ เป็นสภาพแวดล้อมที่เป็นนามธรรมให้คุณค่าที่ยึดถือเป็นส่วนสำคัญของวัฒนธรรมทางสังคม และสอดคล้องกับงานวิจัยของสิริมาศ จันทรเพ็ญสุริยา (2566) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1 ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ แนวทาง คือ ศึกษาดูงาน เพื่อนำแนวคิดมาประยุกต์ใช้ในการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ ทำให้ชุมชนเข้ามาช่วยเหลือ ผู้บริหารสถานศึกษาอำนวยความสะดวกในการจัดสภาพแวดล้อมเพื่อการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสมจะทำให้ครูและนักเรียนมีความสุข ทั้งนี้จะช่วยส่งเสริมให้การเรียนการสอนดำเนินไปด้วยความราบรื่น สะดวกรวดเร็ว ตามแผนที่วางไว้

2.4 ความคิดสร้างสรรค์ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ในด้านความคิดสร้างสรรค์ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้เสนอแนวทางการพัฒนาว่า ผู้บริหารสามารถนำความคิดใหม่ ๆ ไปสู่การแก้ปัญหาในหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรหมั่นพัฒนาตนเอง โดยการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ ควรฝึกกระบวนการทางความคิดในการคิดหาคำตอบและทางแก้ปัญหาที่รวดเร็วและเหมาะสม ต้องกล้าคิด กล้าแสดงออก เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง ควรมีวิสัยทัศน์และรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงที่สามารถเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา ต้องรู้จักแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ความรู้ ประสบการณ์กับบุคลากรของตนเอง เพื่อเพิ่มแนวความคิดใหม่ ๆ ให้กับหน่วยงาน นอกจากนั้น ผู้บริหารต้องมีการคิดทบทวนอย่างละเอียดรอบคอบก่อนดำเนินงาน โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรรู้จักวิเคราะห์ผลได้ผลเสียและปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้น รวมถึงวางแผนแนวทางแก้ไขปัญหามาจากประสบการณ์และความรู้ที่ตนมี ควรมีความคิดที่ยืดหยุ่น รู้จักปรับความคิดของตนไปตามสถานการณ์ สามารถเชื่อมโยง

ประสบการณ์ที่ตนเองมีให้เข้ากับประสบการณ์และความรู้ใหม่ ๆ ที่ได้รับมา ไปใช้ในการดำเนินงานและการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างบุคลากรในหน่วยงานตนเอง และระหว่างหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อเพิ่มพูนทักษะความรู้ และกระตุ้นกระบวนการคิดอย่างสร้างสรรค์ มีการแสดงออกทางความคิดที่ผ่านกระบวนการคิดทบทวนอย่างละเอียดรอบคอบ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นให้กับบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของกนกอร สมปราชญ์ (2560) ได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ไว้ว่า ความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถของบุคคลในการสร้างสรรค์ผลิตผลหรือสิ่งแปลกใหม่ ซึ่งสิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ อาจเกิดจากการรวมความรู้ต่าง ๆ ที่ได้รับจากประสบการณ์แล้วเชื่อมโยงกับสถานการณ์ใหม่ ๆ สิ่งที่เกิดขึ้น แต่ไม่จำเป็นต้องสมบูรณ์อย่างแท้จริง ซึ่งอาจออกมาในรูปของผลผลิตต่าง ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวพา เตชะคุปต์ (2542) ได้กล่าวไว้ว่าความคิดสร้างสรรค์ สร้างนิสัยในการทำงานที่ดี ขณะที่ผู้เรียนทำงาน ผู้สอนควรสอนระเบียบและนิสัยที่ดีในการทำงานควบคู่ไปด้วย การสนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีความความคิดสร้างสรรค์เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษา ผู้เรียนส่วนใหญ่จะชอบทำกิจกรรมที่ส่งเสริมให้เขาได้ใช้จินตนาการในการสร้างสิ่งใหม่ ๆ ดังนั้น ผู้สอนจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้จินตนาการของเขาในการพัฒนาการทดลองสร้างสิ่งใหม่ เช่นเดียวกันกับการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีความคิดสร้างสรรค์ เป็นการฝึกการคิดของตนให้มีความหลากหลาย เพื่อนำไปพัฒนาการการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากขึ้นไป และสอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรสุดา อีระชาญวิทย์ (2565) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ด้านความคิดสร้างสรรค์ แนวทาง คือ ผู้บริหารจะต้องมีการศึกษาอบรม และบรรยาย เพื่อกระตุ้นให้มีความคิดริเริ่มในการทำงานมีความคิดสร้างสรรค์มาส่งเสริมจัดการเรียนรู้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของพนิตนาฏ แก้วมูล (2566) ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษาหาวิธีการใหม่ ๆ โดยการเพิ่มการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดองค์ความรู้ที่มากขึ้น ใช้ความคิดริเริ่มในการทำงาน กล้าคิดในสิ่งแปลกใหม่ไม่เหมือนเดิม ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหารสถานศึกษานำความรู้และประสบการณ์ที่สะสมมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดสิ่งใหม่ ที่สามารถคิดแก้ไขปัญหาในหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม

2.5 การบูรณาการ แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ในด้านการบูรณาการ ผลจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ ได้เสนอแนวทางการพัฒนาว่า ผู้บริหารบูรณาการแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อให้เกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่และนำมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรมีทักษะในการโยงความคิดที่หลากหลาย เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ ควรรู้จักการสร้างองค์ความรู้ใหม่ ให้ความสำคัญกับการสื่อสารภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้มีการบูรณาการการเรียนรู้สำหรับครูให้นำไปใช้ในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอน รู้จักประยุกต์ใช้แนวคิด แนวทางและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่มีให้นำไปสู่การปฏิบัติได้จริง นอกจากนั้น ผู้บริหารสามารถนำข้อมูลหรือแนวคิดที่มีความแตกต่างกันมาผสมผสานเพื่อเกิดเป็นองค์ความรู้ใหม่ โดยผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้บุคลากรของตน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกัน รู้จักพัฒนาตนเองอยู่เสมอ ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี ให้เข้ามามีบทบาทในสถานศึกษา สนับสนุนให้ครูมีการพัฒนาตนเอง โดยจัดอบรมทั้งในหน่วยงานและนอกหน่วยงาน และสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ระหว่างสถานศึกษาต่าง ๆ และหน่วยงานภายนอก เพราะแนวโน้มการศึกษาในยุคปัจจุบันนี้ มีการปฏิรูปในหลายภาคส่วน โดยนำเอาหลักการบูรณาการมาใช้ในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นผู้นำที่จะต้องนำนโยบายต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติ จะต้องนำเอาเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ มาสังเคราะห์ ทบทวน ผสมผสาน เพื่อให้เกิดรูปแบบใหม่ที่เหมาะสม สามารถบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ในการเป็นผู้นำการเรียนรู้ต้องนำเอาวิธีการต่าง ๆ มาพิจารณาอย่างรอบด้าน ทำให้เกิดวิธีการใหม่ ๆ แล้วนำไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุผลที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของพนิตนาฏ แก้วมูล (2566) ศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1 ด้านการบูรณาการความหลากหลาย ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทำงานที่หลากหลายและนำทักษะความรู้ มาปรับเจตคติที่ดีต่อเรื่องที่ต้องการเรียนรู้ นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่ดีขึ้น ส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการบูรณาการ

กระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ผสมผสานทางความคิดที่มาจากการได้รับข้อมูลข่าวสาร ความรู้และมุมมองต่างที่หลากหลาย มาเชื่อมโยงเป็นสิ่งเดียวกัน จัดให้มีการอบรม สัมมนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นที่หลากหลาย ส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้บริหาร สถานศึกษานำความรู้ เทคนิค วิธีการต่าง ๆ มาปรับใช้ให้เหมาะสมกับองค์กร โดยอาศัยแนวคิดในการบูรณาการความหลากหลาย เปิดโอกาสให้มีการจัดและใช้แหล่งเรียนรู้ทั้งในและนอกสถานศึกษา

3. ผลการประเมินแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย โดยใช้แบบประเมินแนวทางเพื่อการวิจัย ในด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้ และ ด้านความเป็นประโยชน์ ในมุมมองผู้ใช้แนวทางพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ พบว่าผลการประเมินแนวทางโดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด และเมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า 1) ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 2) ด้านความเป็นไปได้อยู่ในระดับ มากที่สุด และ 3) ด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของพนิตนาฏ แก้วมูล (2566) พบว่า ผลการประเมินความถูกต้อง ความเหมาะสม ความเป็นไปได้ของแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

องค์ความรู้ใหม่

แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา หนองคาย ค้นพบองค์ความรู้สำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาผ่านองค์ประกอบ 5 ด้าน ได้แก่ การเรียนรู้เป็นทีม การใช้ เทคโนโลยี สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ความคิดสร้างสรรค์ และการบูรณาการ องค์ความรู้ใหม่ที่ปรากฏชัด คือ การที่ ผู้บริหารต้องทำหน้าที่เป็นนักออกแบบระบบการเรียนรู้ ที่ไม่ใช่แค่จัดอบรมแต่ต้องสร้างโครงสร้างที่ทำให้เกิดความยั่งยืนของ นวัตกรรมภายในโรงเรียน ดำเนินการไปพร้อมกับกลยุทธ์การบริหารด้วยความต้องการจำเป็น (priority needs-based strategy) สร้างองค์ความรู้เรื่องการลำดับความสำคัญในการพัฒนา (Priority Needs Index: PNI) โดยพบว่า ด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อ การเรียนรู้ เป็นสิ่งที่ต้องการการพัฒนามากที่สุด ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ในมุมมองของผู้ปฏิบัติงานนั้น บรรยากาศและสิ่งแวดล้อม คือจุดเริ่มต้นสำคัญที่สุด ก่อนที่จะไปถึงเรื่องเทคโนโลยีหรือการบูรณาการ โดยบทบาทผู้บริหารในฐานะผู้สนับสนุนงบประมาณ เชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารต้องเปลี่ยนจากผู้อนุมัติเป็นผู้สนับสนุนเชิงรุก โดยเฉพาะการจัดสรรงบประมาณ เพื่อพัฒนาสื่อเทคโนโลยี และพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะดิจิทัล เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีในการบริหารจัดการ รวมทั้งกระบวนการสร้าง ชุมชนแห่งการเรียนรู้ ผ่านการสะท้อนคิด วิจัยชี้ให้เห็นว่าภาวะผู้นำการเรียนรู้จะเกิดขึ้นไม่ได้หากขาด การคิดวิเคราะห์เชิงวิพากษ์และการสะท้อนคิด โดยผู้บริหารต้องสร้างเวทีที่บุคลากรกล้าแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์อย่างสม่ำเสมอ เพื่อต่อยอดองค์ความรู้เดิม ไปสู่ความรู้ใหม่ (knowledge creation) เพื่อเปลี่ยนโรงเรียนให้เป็นองค์กรที่มีสมรรถนะสูงในศตวรรษที่ 21

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยครั้งนี้ พบว่า ความต้องการจำเป็นของภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย ในด้านสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีค่าความต้องการจำเป็นสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาและส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้อย่างเป็นระบบ ทั้งใน ด้านกายภาพ เทคโนโลยี และบรรยากาศการทำงาน ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้สามารถดำเนินไปได้ อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่เกิดเหตุการณ์ไม่คาดฝัน ส่งผลให้ไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในรูปแบบปกติได้ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่อาจเกิดขึ้นได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมและสนับสนุนการพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียน

การสอน เพื่อให้สอดคล้องกับความแตกต่างระหว่างบุคคลของทั้งผู้เรียนและผู้สอน ตลอดจนควรพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ทั้งด้านความรู้ ทักษะ และภาวะผู้นำ เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีและสร้างแรงจูงใจให้แก่บุคลากรภายในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตเฉพาะภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย จึงควรทำการวิจัยในระดับจังหวัด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มากขึ้น

2.2 สภาพปัจจุบันของภาวะผู้นำการเรียนรู้ ด้านการใช้เทคโนโลยี มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด จึงเป็นด้านที่ควรนำไปพัฒนา และทำการวิจัยเพื่อพัฒนาแนวทางต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กนกอร สมปราชญ์. (2559). *ภาวะผู้นำและภาวะผู้นำการเรียนรู้สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา (Leadership and learning leadership for school principals)*. คลังน่านวิทยา.
- กนกอร สมปราชญ์. (2560). ภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน : การศึกษาทฤษฎีฐานราก. *วารสาร วิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์*, 12(34), 51 – 66.
- จิตกมล โคตรทองกลาง. (2564). *การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและ พัฒนาการศึกษามหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ชบาไพร ศรีโยธา. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัด องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดอุดรธานี*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.
- ธีระ รุญเจริญ. (2557). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา (พิมพ์ครั้งที่ 8)*. ข้าวฟ่าง.
- เบญจลักษณ์ ไกรศรีวรรณ. (2551). *การพัฒนาสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนภูเวียงวิทยาคม อำเภอภูเวียง จังหวัดขอนแก่น*. การศึกษาอิสระการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พนิตนาฏ แก้วมูล. (2566). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 1*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์.
- ภัทรสุดา ธีรชาญวิทย์. (2565). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3*. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัย ราชภัฏสุรินทร์.
- รมิดา เศรษฐบติ. (2566). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สิริมาศ จันทรเพ็ญสุริยา. (2566). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่*

การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร.

สมชาย เทพแสง. (2557). โรงเรียนแห่งการเรียนรู้ (Learning School) กุญแจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน.

วารสารวิชาการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 7(2), 10-16.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2553). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553. สำนักนายกรัฐมนตรี.

Antonacopoulou, E., & Bento, R. (2003). *Methods of learning leadership taught and experiential Manchester: Graduate Research*. University of Manchester.

Curtis, T. A. (2012). *Leading and learning: Leadership, change, and challenge in a professional development initiative*. Prentice-Hall.

Kouzes, J. M., & Posner, B. Z. (2016). *Learning leadership: The five fundamental of becoming an Exemplary leader*. Wiley. <https://doi.org/10.1002/9781119176725>.